

Rabies og rabiesvaksine

Marte Petrikke Grenersen, overlege FHI

11.02.2026

Om rabies

- Rabies lyssavirus (RABV)
- Smitter via spytt
- Nevrotropt virus
- Inkubasjonstid: uker til år
(sjelden >1 år)
- Ingen behandling
 - Død ila. uker
- Effektiv vaksine

Epidemiologi

- Finnes i mer enn 150 land
 - Alle pattedyr kan smittes og smitte videre
 - Flaggermus: i hele verden
- 99% smittes gjennom hundebitt
- 95% av tilfeller i Asia og Afrika
- 50% av de smittede er barn under 15 år

- Bør vurderes ved reiser til land med rabies i hunder

Smittevernråd og reisevaksiner

Få oversikt over smittevernråd og aktuelle vaksiner for ulike reisemål. Tjenesten er både for deg som skal ut og reise og helsepersonell som gir råd og vaksinerer.

Anbefalinger og råd på denne siden kan aldri erstatte en konsultasjon med helsepersonell. Ta kontakt med lege eller vaksinasjonskontor for vurdering av dine behov.

Hvor skal du reise?

Anbefalte vaksiner

For å få best mulig virkning av vaksiner bør du starte med vaksinasjon i god tid før avreise. På helsenorge.no kan du sjekke [hvilke vaksiner som er registrert på deg](#). Du må selv betale utgifter til reisevaksiner og malaribeskyttelse. For barn og gravide kan det være egne råd, se avsnitt lenger ned på siden.

Vaksiner anbefalt for alle

» [dTP-IPV \(Vaksine mot difteri, stivkrampe, kikhoste og poliomyelitt\)](#)

» [MMR \(Vaksine mot meslinger, kusma og røde hunder\)](#)

Du bør være oppdatert med vaksiner og oppfriskningsdoser som er anbefalt i Norge. For barn mellom 9 og 15 måneder som skal på utenlandsreise, kan det være aktuelt å fremskynde MMR-vaksinen.

Vaksiner anbefalt for mange

» [Hep A \(Hepatitt A-vaksine\)](#)

» [Rab \(Rabiesvaksine\)](#)

Vaksinene anbefales for de fleste reisende som besøker landet. Anbefalingen avhenger blant annet av oppholdets varighet, type reise/aktivitet, helsen din, om du tilhører en risikogruppe med mer, og bør vurderes av lege.

Preekssponeringsprofylakse

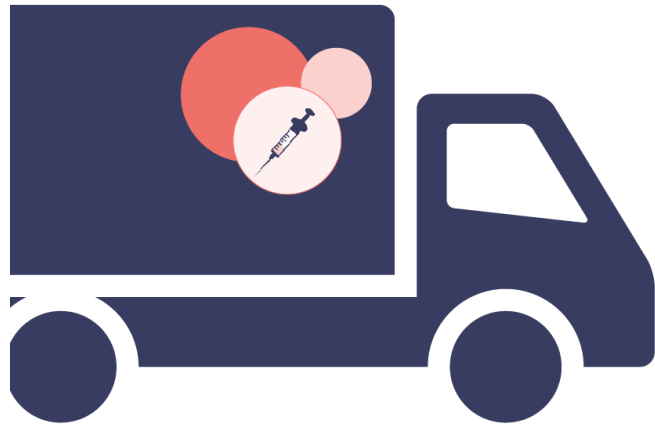
Indikasjon

- Reisende til land der rabies forekommer
- Personer med yrkesmessig risiko
- Ved risiko for kontakt med flaggermus
- Før direkte kontakt med ville dyr på Svalbard

Dosering

- 2 doser, minst 7 dagers intervall
 - Effekt 7 dager etter første dose
- Bedre og raskere respons av ev. PEP
- Eliminerer HRIG-behov

Fare for mangelsituasjon

- Økt etterspørsel i hele Europa, men især i Norge
- Produsentene klarer ikke levere nok vaksiner
- Stor leveranse ventet medio april

Oppfordring:

Avvent rabiesvaksinasjon til mai for de som skal reise til sommeren

Posteksponeringsprofylakse

Indikasjon

- Bitt, klor eller slikk på slimhinnene eller skadet hud av pattedyr i områder der rabies forekommer, eller av importerte pattedyr som ikke oppfyller krav for vaksine eller karantene.
- Bitt, klor eller slikk på slimhinne eller skadet hud av flaggermus i hele verden.

Posteksponeringsvaksine

- **Grunnvaksinerte**
 - **2 doser**, 3 dagers intervall (imm.friske)
 - Umiddelbar effekt
- **Uvaksinerte**
 - **4 doser**, 14-28 dagers intervall
 - **+/- Immunglobuliner** i.m.
 - Vaksineeffekt i løpet av en ukes tid

...men hvor starter vi når pasient med mulig eksponering kommer på kontoret?

Du er i publikasjonen:

Vaksinasjonshåndboka

Rabiesvaksine og rabiesimmunglobulin – håndbok for helsepersonell

Opplysninger nødvendig for vurdering av PEP etter mulig rabieseksponering

Følgende opplysninger er nødvendig for vurdering av PEP etter mulig rabieseksponering:

1. Om eksponeringen:
 1. Dato for eksponering
 2. I hvilket land og område skjedde eksponeringen
 3. Nøyaktig beskrivelse av hvor på kroppen eksponeringen (bittet) skjedde
 4. Dybde på bittet / kloret. Blødde det?
2. Om dyret:
 1. Type dyr (hund)
 2. Vilt eller tamt

Tabell 3: Eksponeringsgrad etter type kontakt

Eksponeringsgrad	Type kontakt	
	Landpattedyr	Flaggermus
1 Ingen eksponering	Berøring eller mating av dyr. Kontakt med spytt på intakt hud (f.eks. slikking på hel hud).	Ingen fysisk kontakt med flaggermus. Berøring av flaggermus med klær, sko, hansker eller annen beskyttelse som hindrer kontakt med spytt.
2 Eksponering	Minimal kontakt med spytt: Overfladiske bitt eller klor som ikke trenger gjennom huden, og som ikke gir blødning.	Usikker kontakt med spytt. Håndtering av flaggermus uten beskyttelsesutstyr (f.eks. hansker).

Tabell 4: Posteksponeringsprofilakse

Vaksinasjonsstatus	Eksponeringsgrad I	Eksponeringsgrad II	Eksponeringsgrad III
Uvaksinerte	Rengjøring av området.	Umiddelbar rengjøring av sår*.	Umiddelbar rengjøring av sår*.
	Ingen ytterligere posteksponeringsprofilakse.	<i>Immunfriske:</i> Totalt fire vaksinedoser: En dose dag 0, 3, 7 og siste dose mellom dag 14-28. HRIG ikke indisert. <i>Immunsupprimerte:</i>	<i>Immunfriske:</i> Totalt fire vaksinedoser: En dose dag 0, 3, 7 og siste dose mellom dag 14-28. HRIG indisert. <i>Immunsupprimerte:</i>

Hva vet vi om de som eksponeres?

- Yngre reisende har større risiko enn eldre reisende for mulig eksponering
 - Yngre oppsøker dyr, eldre oppsøkes av dyr
- Stor andel eksponert i Sørøst-Asia

→ Råd om å unngå dyr er viktig

→ Råd om preeksponeringsvaksine

CHARACTERISTICS OF TRAVELLERS WITH SUSPECTED RABIES EXPOSURE

Insights for more targeted preventative advice

Hanna Verweij, Babet Roeling, Adriëne van der Schoor, Marloes Stradmeijer, Diane de Zwart-Slats

Conclusion

- Younger travellers are more likely to actively approach animals
- Suspected rabies exposure predominantly..
 - ..involves incidents with young travellers
 - ..occurs in Southeast Asia
 - ..relates to incidents with dog bites

Recommendations

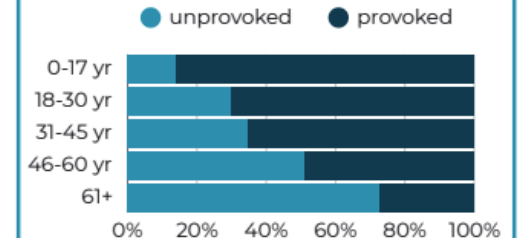
Focus travel advice on the predicted **attitude** of the traveller towards animals abroad and **emphasize avoidance of animal contact**, especially in **young adult travellers**, to reinforce the message and prevent incidents.

Background

The public health service in the Netherlands provides post-exposure prophylaxis (PEP) for individuals with suspected rabies exposure (SRE). Insight in the demographics and SRE incidents of travellers aids the travel clinics in improving preventative travel advice, resulting in less incidents.

Results

Cause of the incident per age group*

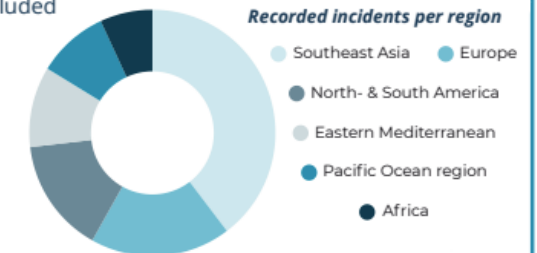
406 regional electronic health records included
54% female, median age 28 years
(range 1-81, IQR 22-43)

68% incidents with cats or dogs

61% bite wounds

64% incidents "provoked"
animal actively approached by traveller
(petting, playing, feeding, picking up, etc)

Recorded incidents per region

- A clear correlation was found between age group and the cause of the incident.
- No differences were found between men and women regarding the type of animal or the cause of the incident.

*in 55% of the health records the cause of the incident was known

Rabies

Rabies er 100 % dødeleg utan behandling.

99 % av menneska som blir smitta, får det frå hundebit. Rabies blant hundar er utbreidd i store delar av verda.

Vurder vaksine før du reiser til land med rabies.

Ikkje kos med hundar eller andre dyr i utlandet! Dyra treng ikkje vise teikn på rabies for å smitte.

Forebygging av rabies

- Målrettede reiseråd:
 - Unngå kontakt med dyr
 - Vurder vaksine
- Vaksinerte trenger *færre doser vaksine*, trenger *ikke HRIG* og får *raskere effekt* av PEP
- Sjekk landrådene i FHIs reisetjeneste